

נתבאר

לפי זה דלענ"ד נראה הבכה"ג דלא עשה כלל שום הדלקה או כיבוי כי אם מחבר רק את הטלפון עם הזרם אין לאסור בשבת ויו"ט לא משום מכה בפטיש ולא משום מוליד. (אך חושבני שהמון העם אינו יודע כלל להבחין בכך ויכול לטעות ע"י זה לומר שמותר גם להדליק ולכבות את החשמל בשבת, ולכן אף לדידן אין להתיר דבר זה כי אם במקום צורך גדול, וכע"ז מצינן בשאלת יעבץ הנ"ל דאע"ג שסובר דעריכת שעון בשבת דומה לפתיחת וסגירת מנעול דשרי, אפי"ה כתב שלמעשה נכון להחמיר מפני שנראה בעיני הבריות כתיקון כלי וכ"ש כאן). ועיין גם בשערי דיעה סי' קצ"ד שאף גם הוא מתיר, אך מה אעשה שכבר הורה זקן והוא הגאון מוהר"י שמעלקיש ז"ל בשו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב סי' ל"א בהשמטות על דבר הטלפון אם מותר לדבר בו בשבת, ובתוך דבריו כתב שם: "דכמו בסחופא כסא אשיראי אמרינן בביצה כ"ג דאסור משום דמוליד ריחא ה"ה דאסור לעשות עלעקטרושע פארבינדונג בשבת" עכ"ל. והדבר צריך הכרעה. (שוב ראיתי בשו"ת ציץ אליעזר ח"א סי' כ' פרק ז' שמביא מחתנו של הבית יצחק גאב"ד דק"ק רישא שכתב נמי דאי אפשר לדמותו להולדת ריח, ורק הואיל וכבר יצא לאיסור מפי חותנו לכן אינו רוצה להתיר, ועי"ש דהאי גאון ז"ל כתב נמי "לדעתי יש לאסור לעשות זאדאווססער (מי סודה) בשבת משום דגם שמה מוליד הרכבה חימית", ואפי"ה למעשה רבים מקילים בזה).

ועכ"פ לדעת הבית יצחק פשוט הוא שאפי' אם אחרים מצלצלים אליו ג"כ אסור להגביה את שפופרת הטלפון ולענות, כי תיכף עם הגבתו נעשה חיבור עם הזרם ומוליד בו כח זרמי. ברם נראה דאף אם נאמר דאסור משום מוליד, מ"מ מותר להגביר את הקול ע"י הגברת עצמת הזרם ואין לחשוש בזה לאיסור מוליד, שהרי אמרו בגמ' ביצה כ"ג ע"א שמותר למלול עשבים שיש בהם ריח משום טעמא דריחא מיהא איתא ואוסופי הוא דקא מוסיף כך גם כאן, ואף שהמג"א בסי' תקי"א ס"ק י"א אוסר להוסיף בשמים על בגד שמריח כדי שיריח יותר מפני שהוא מוסיף בבגד ריח חדש, וה"ל הרי מוסיף עוד זרם ונוצר ע"י זה כח חזק יותר שלא היה קודם, מ"מ עיין בשו"ע הרב ז"ל שכתב שם בסעיף ז' שרק מין בושם אחר שלא היה כלל מקודם הוא דאסור ולא מאותו מין, ובנד"ד הרי הו"ל כאותו המין.

[נראה] דאף אם ננקוט שהפעלת מאוורר והפסקתו הן מהדברים שאסור לעשותן בשבת ויו"ט משום בונה וסותר או איסור אחר דרבנן, מ"מ לאחר שהוא כבר מחובר עם החשמל מערב שבת אפשר דהו"ל כשעון דאף שאסור לעורכו בשבת מ"מ נקטינן כמו"ש הפמ"א בח"ב סי' קכ"ג דמ"ש בשו"ע סי' ש"ה

אפשר דבכה"ג אין זה נראה כלל כדבר חדש. ואפשר נמי דמשום כך לא חשבינן את הולדת כח התנועה והשמעת קול של השעון כמוליד, אע"פ שהשינוי משעון עומד לשעון הולך הוא יותר מהולדת ריח, משום דכיון שכך תפקידו של שעון להיותו הולך וקולו נשמע לכן אין זה נראה כלל כדבר חדש (ומ"ש בגמ' ביצה כ"ג ע"א דטעמא דמולידו ומריח בו הוא משום דריחא מיהא איכא ואוסופי הוא דקא מוסיף, היינו משום דאי ליכא כלל ריחא גם זה ה"י נראה כדבר חדש. משא"כ בדבר שהזרם מתחדש בו ונפסק ק' פעמים ביום מהיכ"ת נימא שנראה כדבר חדש), וכיון שכן גם כאן המגנטיות והתנודות והולכת הקול לא דבר חדש הוא כלל כיון שכל זה נעשה בכלים שעומדים ומיוחדים לכך, ולכן כמו שהחזרת מטה רפויה אינה חשובה כעשיית כלי הואיל וכך תשמישה תדיר, כמו כן גם לענין מוליד אם רגילים תמיד להוליד ולחזור ולהוליד אותו דבר עצמו שכבר נולד קודם וכן הוא תשמישו תדיר נראה דלא שייך בו כלל איסור מוליד. וגם אפשר שאף איסור מוליד הוא דוקא כשנולד דבר שהוא בר קיימא, ומה שהולדת ריח חשיב מוליד אע"פ שהריח הולך ונודף היינו משום דחשיב כמתקלקל וכן הוא דרך יצירתו וכן בהולדת אש משא"כ בנד"ד שההולדה היא רק לזמן מועט ותיכף לאחד גמר תשמישו הוא חוזר ומנתק את הזרם או שהוא נותק מאליו ואח"כ שוב פעם חוזר ופותח וחוזר חלילה בכגון דא לא חשיב כלל מוליד. ובעיקר הדבר חושבני שקשה מאד לחדש איסור מוליד כזה שלא נזכר כלל בש"ס, דהא הולדת חום נמי קרי ליה בגמ' שבת מ"ח א' בלישנא "דאולורי קא מוליד" ואפי"ה בכה"ג דלא אסור משום מבשל שפיר מותר לחמם אע"ג דמצד הסברא אינני יודע אם היינו מחלקים בין הולדת ריח להולדת חום, וחזינן נמי דאע"ג שאין מרסקין שלג וברד מפני שנראה כבורא דבר חדש ואפי"ה פירות שעומדין לאכילה מותר לסוחטן ולא אסור משום מוליד משקה מאוכל, וגם אמרינן דאין צביעה באוכלין ומותר אע"ג שלעינינו ה"ז נראה כדבר חדש טפי מסחופי כסא אשיראי, ומוכח ודאי מזה שאין לנו לאסור משום מוליד כי אם במה שנזכר מפורש בש"ס והבו דלא לוסיף עלה. וכיון שכן נלענ"ד שמותר לדבר בשבת עם אנשים אשר אזנם כבדה משמוע ולא מיבעיא אם הם משתמשים במכשיר כזה שאין הזרם בא מבחוץ אשר המדבר מול המכשיר רק גורם שינויים קלים בעצמת הזרם, אלא אפילו נגד מכשיר כזה אשר בשעה שהוא נח לא זורם בו שום זרם ורק מחמת קול המדבר נוצר ומתחדש כל פעם זרם אשר לכאורה יש לחשוש שהמדבר חשיב כפותח וסוגר לסירוגין כמה פעמים ברוח פיו את הזרם, אפי"ה נלענ"ד דשרי ואין המדבר חשיב כלל כעושה בנין לשעה וגם לא אסור משום מוליד.